

Kohti unelmien kaupunkia

Towards the city of our dreams

Hella Hernberg

Kaupunki ei ole koskaan lopullisesti valmis. Hella Hernberg kertoo kokemuksistaan Berliinistä, jossa väliaikaisuus on nostettu voimavaraksi.

Junamatka S-Bahnilla Berliinin halki on kuin läpileikkaus kaupungin dramaattiseen historiaan. Katutasoin yläpuolella kulkevan junan ikkunoista voi nähdä tiivistymän kaupungin monista kasvoista: toisiaan seuraavat uudet hallintoalueet, restauroidut monumentit, takapihat, hylätty rakennukset ja vallatut talot. Kaupungin epävirallinen julkisivu näkyy joutomaiden aidoissa, joita värittävät kirkuvanväriset julisteet.

Vielä nykyisinkin, 20 vuotta Berliinin muurin kaatumisen jälkeen, kaupunki on täynnä aukkoja. 1990-luvun odotukset huimasta talouskasvusta ja laajoista uudistuksista eivät ole päässeet toteutumaan – mutta taloudellisen epävarmuuden keskellä kaupunkiin on kehittynyt sille tunnusomainen kulttuuri.

Berliini ei ole perinteisellä tavalla kaunis ympäristö. Juuri epätäydellisyys ja rosoisuus tekevät siitä omaleimaisen ja kiehtovan kaupungin. Se ei ole koskaan valmis, vaan uudistuu jatkuvasti ja tuottaa yhä uudelleen yllätyksiä.

Keskeneräiset ja väliaikaisilta vaikuttavat kaupunkitilat ovat antaneet Berliinille erityisen leiman ja innostaneet taiteilijoita, kirjailijoita ja elokuvantekijöitä. Alhaisen kontrollin paikat ovat toimineet kaupunkikulttuurin ja omaehtoisten tapahtumien näyttämöinä. Ne ovat luoneet elävää ympäristöä ilman suunnitelmia. Kaupunkilaisten omasta aloitteesta syntyneet toiminnot – hylättyihin teollisuusrakennuksiin pystytetyt klubit, kirpputorit, galleriat ja asukkaiden ylläpitämät kaupunkipuutarhat – ovat kuin itsestään tuoneet Berliiniin dynamiikkaa, jota suurista rakennushankkeista usein puuttuu. Kaupungin arvet ovat muuttuneet uuden elinvoimaisuuden kasvualustaksi.

Ajan kuluessa monet alkujaan tilapäisistä projekteista ovat muodostuneet pysyviksi. Berliinin tunnetuimpiin kuuluva, kansainvälisestikin merkittävä galleria-alue Mitten Auguststraße on saanut alkunsa yhden viikon tapahtumasta, joka järjestettiin vuonna 1992 rähjäisellä ”entisen Itä-Berliinin” alueella. Nykyisin alue on täynnä gallerioita, viihtyisiä kahviloita ja kalliita asuntoja, mutta silti rosoinen ”Berliinin henki” näkyy. »

kuvat | photos Berliini, Hella Hernbergin diplomityöstä | Berlin, from Hella Hernberg's diploma theses

KUVAT | PHOTOS: HELLA HERNBERG

Historian dramaattisten käännteiden sivussa Berliiniin on syntynyt omaperäinen väliaikaisuuden kulttuuri. Epävarmuus ja niukat resurssit ovat pusertaneet esiin luovia ratkaisuja ja uudenlaisia mahdollisuuksia. Edullinen tila ja salliva ilmapiiri ovat houkutteleet kaupunkiin luovien alojen verkostoja ja mahdollistaneet aloittelevien yrittäjien toiminnan. Tilanteen ehdoilla kehittynyt luova teollisuus on myös onnistunut luomaan kaupungille kiinnostavan imagon ja houkuttelemaan merkittäviä kansainvälisiä toimijoita. Esimerkiksi Music Television MTV ja Universal Musicin studio-ot ovat pystyttäneet päämajansa boheemin Kreuzbergin kaupunginosan kupeeseen.

Valmis kaupunki?

Berliinin esimerkki herättää kysymyksiä kaupunkisuunnittelun tavoitteista. Tuleeko aina tähdätä eheään, "normaaliin" kaupunkikuvaan? Voiko kaupunki koskaan olla valmis? Ovatko kaupungin keskeneräiset kohdat väistämättä arpia, jotka tulee kuroa umpeen, vai voiko väliaikaisuus olla myös kaupungille ominainen voimavara ja piristysruiske?

Nykyisin Berliini näyttää mallia myös virallisella tasolla, miten väliaikaisten käyttöjen potentiaalit voidaan integroida osaksi kaupunkisuunnittelun rakenteita. Kaupungin suunnittelu voidaan nähdä hierarkkisen, jäykän järjestelmän sijaan joustavana prosessina, jossa pitkän tähtäimen suunnitelmat ja nopeasti toteutettavat, tilanneherkät ratkaisut täydentävät toisiaan hedelmällisesti.

Berliinissä toteutuu se, mitä monet muutkin kaupungit tavoittelevat: kaupunki on kuin asukkaidensa yhteinen olohuone. Berliinin voi sanoa olevan elävä esimerkki unelmien kaupungista – paikasta, jossa ihmisille on annettu työkaluja toiveidensa konkreetti-

seen toteuttamiseen ja oman kaupunkinsa 'tuunaamiseen'.

Näistä havainnoista myös Helsinki voisi ottaa oppia, etenkin nykyisen taloudellisen taantuman varjossa. Suurimittaisten hankkeiden jähmettyessä paikoilleen voidaan tilapäisten projektien kautta saavuttaa taloudellista hyötyä ja kerätä ideoita tulevaisuutta varten. Kokonaisten uusien kaupunginosien kehittäminen on pitkä prosessi, jossa tilapäiskäytöt ja tapahtumat voivat vaikuttaa tulevan alueen imagoon ja entistä viihtyisemmän elinympäristön syntymiseen. Myös Helsingin keskustan tuntumassa on käyttämättömiä teollisuusrakennuksia sekä lukuisia hyödyntämättömiä "epäpaikkoja" kuten taskupuistoja, kujia ja korttelipihoja, joiden käyttöönotto aktiivisina urbaaneina tiloina tulisi mahdollistaa.

Ovatko tilapäiskäytöt sitten ainoastaan marginaaliryhmien spontaania toimintaa? Berliinin esimerkit osoittavat, että väliaikaiset projektit voivat olla järjestäytyneitä, ja niiden yhteydessä usein myös luodaan uudenlaisia yhteistyömalleja vaikkapa nuorten luovan alan toimijoiden ja yritysten välille. Kaupunkitilan ja rakennusten tilapäiskäytöt avaavat uusia mahdollisuuksia myös arkkitehdeille. Ne voivat laajentaa ammattikuvaa myös väliaikaiskäyttöjen suunnitteluun. Tulevaisuuden arkkitehdin uusi rooli voisikin olla eräänlainen "unelmakonsultti", jonka tehtävänä on kehittää unelmia ja ideoita eteenpäin toteutettaviksi hankkeiksi ja siten luoda unelmien kaupunkia yhteistyössä eri osapuolten kanssa. Tässä työssä on lopulta kysymys asenteista, ei pelkästään suunnittelusta. Unelmien kaupunkia tulisi kehittää yhteisten työkalujen avulla ja avoimesti kommunikoiden. Onnistumisen merkinä on kaupunki, jossa asukkaat viihtyvät, ja jonka he tuntevat omakseen. **ark**

A city is never really finished. Hella Hernberg describes her experiences in Berlin, a city where transitoriness has been turned into a resource.

Taking the S-Bahn through Berlin is like time travel across its dramatic history. Running above street level, the train offers a view of the many faces of the city in rapid juxtaposition: new administrative areas, repaired monuments, back yards, abandoned buildings and squats. The unofficial façade of the German capital can be seen in the screaming bright colours of posters fixed to the fences cordoning off plots of waste land.

Even today, 20 years after the Wall came down, Berlin is full of gaps. The 1990s expectations of a rapid boom and extensive renovation were never quite fulfilled; yet amidst all the economic uncertainty, the city has developed a characteristic culture all of its own.

Berlin is not what one might call beautiful in the traditional sense. Its incompleteness and rough edges are what make it so original and so fascinating. Never finished, it is in a continuous state of renewal, with a never-ending store of surprises.

Unfinished and temporary urban states give Berlin its idiosyncratic appearance, which has inspired artists, authors and film makers alike. Areas with a low level of control have given rise to urban culture and grassroots events, generating a vibrant and lively environment entirely without the benefit of centralized planning. Citizens' initiatives – such as clubs, flea markets and galleries springing up in abandoned industrial buildings, or urban gardens maintained by residents – have conspired to lend Berlin the sort of dynamism that large-scale developments so often lack. The scars of the city have become a breeding ground for its newfound vitality.

The upheavals of history have led to the emergence of a curious culture of transitoriness in Berlin. Uncertainty and a shortage of resources have led to creative solutions and new kinds of opportunity. Affordable spaces and a permissive atmosphere have attracted creative networks to the city and allowed fledgling entrepreneurs to set up shop. The creative industry that has emerged under these conditions has also lent the city an interesting image which, in turn, has caught the attention of major international players.

What is a finished city?

The case of Berlin begs several important questions about the aims of urban planning. Is the ideal objective a coherent and 'normal' cityscape? Can a city ever be finished? Are unfinished spots in a city necessarily scars that need healing, or could existing in a state of flux be a characteristic resource and a source of energy for a city?

Today, Berlin embraces the integration of the temporary into urban planning, even at the official level. Instead of considering urban planning as a hierarchical and rigid system, the powers that be in Berlin view it as a flexible process where long-term plans and rapid reactions to current circumstances complement one another. Indeed, Berlin embodies what many other cities aspire to: the city is like a huge shared living room for its residents.

There is a lesson to be learned here for Helsinki too, particularly now that recession is looming. As large-scale projects grind to a halt, temporary projects can serve to promote financial gain and to find new ideas for the future.

But is temporary usage confined to the spontaneous actions of marginal groups? Examples from Berlin show that even temporary projects can be highly organized and can engender new types of cooperation for instance between young creative entrepreneurs and businesses. Temporary usage of urban space and buildings provide new opportunities for architects too, serving to broaden their job description to include planning temporary usage. Ultimately, it is a question of attitudes, not of planning *per se*. We should be developing the city of our dreams using shared tools and through open communication. The best indicator of success is when residents feel at home in their city and identify with it. **ark**

LÄHTEITÄ | REFERENCES

- » Hella Hernberg 2008: *Urban Dream Management – Revitalising Urban Residual Areas through Temporary Uses: Case Postblock, Berlin*, diplomityö, TKK | diploma thesis, Helsinki University of Technology.
- » Philipp Oswalt 2000: *Berlin – Stadt ohne Form. Strategien einer anderen Architektur*, Prestel Verlag.
- » Klaus Overmeyer & Studio Urban Catalyst (ed.) 2007: *Urban Pioneers – Temporary Uses and Urban Development in Berlin*, Jovis Verlag.
- » Tuomas Toivonen, Hans Park, Roope Mokka & Alekski Neuvonen 2007: *Towards City 2.0*, "Greater Helsinki Vision 2050"-kilpailussa palkittu ehdotus | prize-winning entry in the "Greater Helsinki Vision 2050" competition.